

Inrichting openbare ruimte fastfood drive-ins

Aanpak voor uitrol in de praktijk

Versie 17 mei 2017
NederlandSchoon

1. Inleiding

Het is algemeen bekend dat de openbare ruimte rondom fastfoodrestaurants met een drive-in niet de meest schone locatie is. Het zwerfafval dat hier ligt is voornamelijk consumptie gerelateerd, zoals verpakkingen van eten en drinken. Het afval is op deze locaties vaak afkomstig van 'to go' bedrijven, waar fastfoodrestaurants met drive-ins onderdeel van uitmaken.

Een omgeving met veel zwerfafval is niet alleen een 'schoon' probleem, maar het heeft ook een negatief effect op de totale aantrekkelijkheid van het gebied; mensen voelen zich minder veilig en een vervuilde omgeving trekt meer vuil en overlast aan. Dat is nadelig voor ondernemers die afhankelijk zijn van het aantal bezoekers. Mensen bezoeken het liefst een gebied waar het schoon en veilig is.

Het doel van deze aanpak is een schonere openbare ruimte rondom fastfoodrestaurants met een drive-in. De subdoelen waarop deze aanpak verder ingaat zijn:

- Fysiek schoner terrein bewerkstelligen
- Schoonheidsbeleving positief beïnvloeden
- Duurzaamheid, recycling, milieu stimuleren
- Positieve uitstraling naar de omgeving realiseren

Deze aanpak is bedoeld voor de eigenaren van fastfoodrestaurants met drive-in en gemeenten, die graag zouden ondersteunen in het verbeteren van de schoonheidsgraad in het gebied. De informatie in deze aanpak is tot stand gekomen door meerdere projecten en onderzoeken die NederlandSchoon de afgelopen jaren in samenwerking met andere partijen, waaronder McDonald's en Burger King, heeft uitgevoerd. Het belang van deze aanpak voor de fastfoodrestaurants zelf is een positief imago, klanttevredenheid en een goed uitstraling / verhouding met de directe omgeving en gemeente.

2. Aanpak op hoofdlijnen

Om de hoeveelheid zwerfafval dat buiten de afvalbak terecht komt te verminderen, is deze aanpak toegespitst op twee typen maatregelen. Enerzijds de *afvalvoorzieningen* en anderzijds de *terreininrichting* van het restaurant en de drive-in. Deze twee hebben invloed op elkaar. Zo maakt een optimaal ingericht terrein afvalvoorzieningen beter vindbaar, herkenbaar en verhoogt het gebruiksgemak door een handige locatie te kiezen. Terwijl juist gepositioneerde afvalvoorzieningen ervoor zorgen dat de terreininrichting een bepaalde indeling krijgt.

Bij afvalvoorzieningen gaat het met name om het aantal aanwezige voorzieningen, de locatie ervan, het type voorziening en communicatie uitingen op of bij de afvalvoorzieningen. Bij terreininrichting gaat het aan de ene kant om harde elementen als routing van de ingang van het terrein en de drive-in, markering op het terrein, indeling van de parkeervakken, drempels en hekken. En aan de andere kant gaat het om zachtere elementen op het terrein, zoals begroeiing en verlichting op en om het terrein.

3. Analyse voorafgaand aan maatregelen

Voordat er wordt gestart met het uitrollen van maatregelen, is het belangrijk om een aantal zaken goed in beeld te hebben. Dit bevordert de effectiviteit van de maatregelen, omdat ze beter aansluiten op het gedrag van de bezoekers van het restaurant en de drive-in. We kijken naar het type bezoeker, de indeling van het terrein, de locaties van het afval (hotspots) en het gedrag van bezoekers.

Type bezoeker

Wij onderscheiden twee typen bezoekers.

- Bezoekers van het restaurant: zij parkeren de auto of fiets op het terrein en lopen het restaurant binnen om daar eten en drinken te nuttigen. Het afval laten zij voor een groot deel binnen achter of op het omheinde buitenterras (in de zomer). Het zwerfafval buiten op het terrein ontstaat wanneer mensen nog iets nuttigen als zij uit het restaurant komen, zoals een drankje of ijsje. Rokende mensen staan vaak nog voor het binnengaan of bij het verlaten van het restaurant bij de ingang een sigaret te roken. Daarom ligt bij de ingang vaak klein zwerfvuil, zowel peuken als kauwgom.
- Bezoekers van de drive-in: deze mensen rijden met de auto door de drive-in en nuttigen het eten in de auto. Het afval willen zij graag kwijt vanuit de auto, zonder uit te hoeven stappen. Deze bezoekers kun je splitsen in twee groepen. De groep bezoekers die het nuttigen van het eten of in de auto of op het terrein doen en de groep bezoekers die ergens buiten het terrein (thuis of op een andere locatie in de nabijheid) hun eten nuttigen. Bij de ingang van de drive-in ligt vaak klein zwerfafval (peuken en kauwgom).

Het komt bij bepaalde fastfoodrestaurants voor dat er - afhankelijk van de ligging in de omgeving - nog andere bezoekers zijn dan bezoekers van het restaurant of de drive-in. Dit zijn mensen uit de omgeving die hier parkeren ten behoeve van carpoolen, afval weggooien of met vrienden rondhangen. Op sommige terreinen vinden in de avonden ook criminele activiteiten plaats.

Indeling terrein

De openbare ruimte rondom een fastfoodrestaurant met drive-in bestaat in relatie tot afval uit drie relevante gebieden:

1. Het eigen terrein: parkeervakken, drive-in, buitenterras, looproutes, fietsenstalling
2. Uitrij zones: de overgang van eigen naar publiek terrein
3. Het buitengebied: dit is het invloedsgebied van het fastfoodrestaurant buiten het eigen terrein, vaak een zone van een paar honderd meter waar mensen nog eten nuttigen van de drive-in.

Niet alle bezoekers komen met de auto. Mensen die in de buurt wonen komen ook lopend of met de fiets. Naast parkeervakken moeten er daarom ook fietsenstallingen zijn en duidelijke, veilige looproutes van en naar het restaurant.

Afval- en zwerfafval-hotspots

Op en rond het terrein zijn er enkele plekken waar meer afval ligt dan op andere plekken, dit is afhankelijk van waar bezoekers afval kwijt willen, maar ook van bijvoorbeeld verwaaiing van afval door de wind, waardoor het in een hoek kan ophopen. Zo kun je onderscheid maken in locaties waar veel afval ontstaat en locaties waar veel zwerfafval terecht komt. De locatie waar bezoekers hun afval laten liggen/vallen, noemen we *afval-hotspots*. De plekken waar het afval terecht komt door bijvoorbeeld verwaaiing, noemen we *zwerfafval-hotspots*.

Plekken waar afval ontstaat, zogenaamde afval-hotspots, zijn:

- Bij de entree van het restaurant (peuken en kauwgom)
- Bij de ingang van de drive-in (peuken en kauwgom)
- Bij de parkeervakken (afval vanuit de auto)
- Bij de uitrit van het terrein (afval vanuit de auto)

Plekken waar afval terecht komt door verwaaiing, zogenaamde zwerfafval-hotspots, zijn:

- Omliggende sloten en greppels (zwerfafval van het terras en uit de auto)
- Tegen (gaas)hekwerk aan (zwerfafval van het terras en uit de auto)
- Laag groeiend groen op en rond het terrein (zwerfafval van het terras en uit de auto)

Type afvalvoorziening

Het gebruiken van de juiste afvalbak leidt tot een hoger rendement. Zo maken wij onderscheid tussen de volgende afvalvoorzieningen:

- Terrasbak (op het looppad en buitenterras)
- Terreinbak (op de parkeerplaats): terreinbak met toeter, terreinbak met hendel, G-snake
- Peukenvoorziening

Gedrag van de bezoeker

Door voorafgaand aan het uitvoeren van maatregelen het gedrag van bezoekers te observeren, kunnen veel maatregelen doeltreffend worden uitgevoerd. Onderstaande vragen kunnen bij deze observatie helpen:

- Waar gooien mensen wel en waar niet afval weg?
- Welk type afval wordt het meeste wel/niet in de afvalbak gegooid?
- Welke bakken werken wel goed en welke blijven leeg?
- Hoe lopen mensen over het terrein?
- Als mensen zien dat er wordt schoongemaakt, zijn ze dan eerder geneigd het afval wel netjes weg te gooien?

Betrokken partijen

Naast deze analyse van de bezoekers en het terrein is het van belang om inzicht te hebben in de betrokken partijen en de beheer verdelingen. Het fastfoodrestaurant is zelf verantwoordelijk voor het schoonhouden van het eigen terrein, maar kan ook veel betekenen voor het schoonhouden van het afval dat buiten het terrein terechtkomt. Een groot deel van de bezoekers van de drive-in nuttigt

het eten op een andere plek in de directe omgeving. Een afgelegen stukje op een bedrijventerrein of een verlaten parkeerplaats. Hier is meestal de gemeente de beheerder of een andere organisatie. Welke reinigingsfrequentie hanteren zij? Zijn er onderlinge samenwerkingen en/of afspraken?

4. Maatregelen afvalvoorzieningen

De problematiek rondom afvalvoorzieningen kan verschillende oorzaken hebben. Het kan te maken hebben met onvoldoende capaciteit op bepaalde pieklocaties. Het kan komen doordat de bakken niet logisch in de rijrichting geplaatst zijn, waardoor de bak niet toegankelijk is voor automobilisten. Het kan worden veroorzaakt door slecht onderhoud (vies/kapot), waardoor de bak niet uitnodigt om afval weg te gooien. Een vervuilde omgeving beïnvloedt het gedrag van bezoekers hierbij zichtbaar.

Het is erg belangrijk om zoveel mogelijk afval binnen het terrein goed op te vangen, vanwege de uitstraling naar de omgeving, de impact op het milieu en de klanttevredenheid en het imago van het restaurant. Daarnaast komt het vaak de relatie met de gemeente ten goeden. Hoe meer afval er in het eigen beheergebied wordt achtergelaten, hoe kleiner de kans op zwerfafval in de aanliggende gebieden.

Bij de maatregelen voor het verbeteren van de afvalvoorzieningen staan zichtbaarheid en gebruiksgemak centraal. Hieronder staan puntsgewijs de maatregelen benoemd om afvalvoorzieningen zo te plaatsen dat er meer zwerfafval in de bak terecht komt.

Maatregelen strategisch plaatsen afvalvoorzieningen

- ✓ Plaats afvalvoorzieningen langs loop- en rijroutes van bezoekers. Inventariseer ook waar de bezoekers vandaan komen; welke wijk, school of snelweg. Door goed te analyseren waar mensen langslopen van het restaurant naar de auto/fiets/wijk is inzichtelijk te maken waar afvalbakken dienen te staan. Een afvalbak weggezet in een donkere hoek op het terrein zal weinig rendement opleveren.

- ✓ Door als fastfoodrestaurant samen te werken met beheerders is niet alleen het probleem beter in kaart, maar kan er ook effectief gehandeld worden door de juiste maatregelen te nemen, zoals het plaatsen van de juiste afvalvoorzieningen.

- ✓ Zorg ervoor dat er voldoende capaciteit is, dat afvalbakken niet overlopen en te ver uit elkaar staan. Op de plekken waar veel afval ontstaat, de zogenoemde afval-hotspots, zullen de bakken meer capaciteit moeten hebben dan op andere plekken. Afvalbakken plaatsen op zichtafstand van elkaar levert het meeste gebruiksgemak en daarmee rendement op. Voldoende bakken draagt bij aan de zichtbaarheid en herkenbaarheid.
- ✓ Stem het juiste type afvalvoorziening af op de plek (zie maatregelen hieronder). Maak onderscheid tussen de terrasbak, terreinbak (met toeter), G-snake en peukenvoorziening. Door de bezoeker te faciliteren in het juiste type bak is de opbrengst per bak hoger.
- ✓ Plaats ook afvalvoorzieningen op locaties buiten het eigen terrein van het fastfoodrestaurant. Na ongeveer 200 tot 300 meter buiten het terrein hebben mensen vaak hun laatste eten/drinken op. Dit laatste afvalmoment wil je, zo laagdrempelig mogelijk, faciliteren. Door hier geschikte afvalvoorzieningen te plaatsen, zal ook hier minder afval in de openbare ruimte belanden.

Maatregelen afvalvoorzieningen

- ✓ Reguliere bakken zijn niet vanuit de auto te gebruiken. Zet daarom bij de uitrijzone en bij de route uit de drive-in terreinbakken met toetervorm of plaats een G-snake. Deze zijn zeer geschikt om afval vanuit de auto weg te gooien. Dit sluit ook aan op het principe van een drive-in die ervoor zorgt dat consumenten vanuit de auto kan bestellen, betalen en eten. Daar hoort afval weggooien vanuit de auto ook bij.
- ✓ Plaats meerdere afvalbakken naast elkaar, dit verhoogt de vindbaarheid en het gebruiksgemak.

- ✓ Het varieert of mensen alleen of met iemand anders naar de drive-in komen, daarom is het slim om zowel aan de bestuurders- als bijrijderskant afvalbakken te plaatsen.
- ✓ Leg, om extra nadruk op de afvalvoorziening te leggen, een remdrempel er vlak voor, hierdoor is het een geschikte plek om afval rustig uit de auto te kunnen gooien.
- ✓ Voor bezoekers die vlak na het verlaten van het terrein graag hun afval willen weggooien, is een last-minute afvalbak geschikt. Waar deze te plaatsen is afhankelijk van de verkeerssituatie en verkeersveiligheid daaromheen. Het kan zijn voor een verkeerslicht of een parallelweg.

- ✓ Gebruik een G-snake afvalbak als last-minute afvalbak of bij de uitgang van het eigen terrein. Deze langwerpige bak is zeer opvallend, heeft een grote capaciteit (250 liter per unit) en is vanuit de auto makkelijk te gebruiken. Hij is ideaal op plekken waar de automobilist stopt of afremt.

- ✓ Zorg ervoor dat de voorzieningen schoon, heel en zichtbaar zijn. De voorziening moet bijvoorbeeld minimaal een schone opening hebben. Schoon nodigt immers uit tot schoon (gedrag). De uitstraling van een omgeving heeft een direct effect op het gedrag van bezoekers.
- ✓ Plaats bij de ingang van het restaurant een peukenvoorziening. Doe dit ook op andere plekken op het terrein, als uit observatie is gebleken dat dit een plek is waar rokers staan (meestal beschutte plekken, uit de wind). Door de plek te markeren en eventueel prettiger te maken met een bankje is de vindbaarheid en herkenbaarheid groter. Er belanden op die manier meer peuken in de voorziening dan op de grond. Een goed ingerichte plek, die prettig voelt, leidt eerder tot het goede gedrag.

- ✓ Verhoog het gebruiksgemak van afvalbakken door er geen klep/hendel op te doen of door te voorzien van een betere hellingshoek van de inwerpsleuf.
- ✓ Verbeter de zichtbaarheid van de bakken door het toevoegen van fluorescerende strepen, die ervoor zorgen dat de bakken ook in de schemering en avonduren zichtbaar zijn.
- ✓ Zet op de afval-hotspot locaties, daar waar de bakken snel vol zijn op drukke tijdstippen, persende bakken in. De bakken zijn hierdoor minder snel vol, dit levert minder zwerfafval rond de bak op en een forse besparing op ledigingskosten.

Maatregelen beheer en communicatie

- ✓ Zet op drukke tijdstippen schoonmakers in op het terrein, die zichtbaar schoonmaken. Dit beïnvloedt het gedrag van bezoekers. Het zorgt voor normactivatie. Doordat mensen zien dat afval wordt opgeruimd, zullen zij afval in de bak gooien in plaats van ergens anders op het terrein.
- ✓ Zorg voor een duidelijk aanspreekpunt als het gaat om beheer van het terrein. Deze is door bezoekers aan te spreken, maar ook door werknemers. Dit aanspreekpunt moet volledig verantwoordelijk voor het beheer van het buitenterrein zijn. Zorg er daarnaast voor dat deze persoon een soort 'gastvrouw' of 'gastheer' functie vervult. Dat draag extra bij aan een gevoel van welkom zijn en veiligheid.
- ✓ Verder moet het voor het personeel duidelijk zijn dat schoon een belangrijk onderdeel is van de bedrijfsvoering. Zij hebben een voorbeeldrol ten opzichte van de klanten ook wanneer ze bijvoorbeeld gaan roken of een lunchpauze hebben.
- ✓ Zet in op gastheerschap bij de ingang van het restaurant. Door mensen een welkom gevoel te geven, en minder anonimiteit, voelen ze zich meer verantwoordelijk en zijn eerder geneigd goed gedrag te vertonen.
- ✓ Plaats op het terrein verwijsborden naar de afvalbakken en gebruik 'Supporter van Schoon' uitingen. Supporter van Schoon heeft een grote bekendheid, wat kan bijdragen aan de effectiviteit. Pas borden toe met teksten als 'Zo houden we het hier schoon' of 'In een schoon restaurant smaakt je burger lekkerder'. Dergelijke uitingen maken gebruik van gedrag beïnvloedende strategieën. NederlandSchoon kan ondersteunen bij het maken van uitingen.
- ✓ Plaats op de afvalbakken communicatie uitingen, die bedanken voor het weggooien van afval en een goede reis wensen.
- ✓ Betrek de gemeente bij de kosten van de afvalvoorziening bij de uitrijzone. Dit heeft namelijk direct effect op de hoeveelheid zwerfafval in het gebied erbuiten.

5. Maatregelen terreininrichting

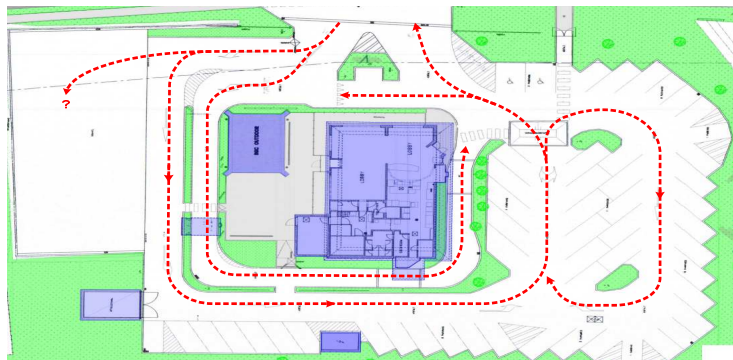
De beleving speelt een grote rol bij de perceptie van schoon. Slecht onderhouden hoge begroeiing of een gebrek aan verlichting in de avonduren kan ervoor zorgen dat de openbare ruimte rommelig, anoniem en sociaal onveilig aanvoelt. Dit nodigt niet uit tot het netjes weggooien van afval in de daarvoor bestemde afvalbakken. De terreininrichting ziet toe op het gebruik, de beleving en de veiligheid van het terrein. Een overzichtelijk, schoon, prettig en veilig terrein beïnvloedt het gedrag van bezoekers ten positieve. Daarnaast draagt een goede indeling van het terrein bij aan een

optimaal gebruik van de afvalvoorzieningen. De maatregelen zijn onderverdeeld in (technische) inrichting van het terrein en inrichting van het terrein gericht op beleving en veiligheid.

Bij de technische inrichting gaat het om markering, parkeervakken, looproutes van, naar en op het terrein en drempels en hekken. Bij de inrichting gericht op beleving en veiligheid gaat het over schoonheidsbeleving en de beleving van veiligheid (sociale veiligheid). Daarbij is het belangrijk dat bezoekers overzicht hebben en het terrein niet anoniem aanvoelt. Dit kan onder meer door aanpassingen aan verlichting en begroeiing.

Maatregelen technische inrichting terrein

- ✓ Stem de routing op het terrein af op de gebruiker door een voetpad en zebrapad voor de bezoekers te voet aan te leggen, een fietspad en fietsennietjes voor bezoekers te fiets en een duidelijke rijbaan en parkeervakken voor bezoekers met de auto.
- ✓ Zorg voor een logische routing op het terrein ten behoeve van de verkeersveiligheid en doorstroming in en uit de drive-in route. Hiermee voorkom je problemen op het terrein. Met kleine ingrepen als stootbanden, groenstroken, markeringspijlen en remdrempels is dit zonder hoge kosten aan te leggen. Hiermee kun je ook beter bepalen waar je afvalvoorzieningen moeten komen en waar niet.

- ✓ Plaats op het terrein borden en bewegwijzering naar de juiste plekken toe, zodat mensen niet hoeven te zoeken naar de drive-in, de uitgang, de afvalbak of juiste parkeerplaats (elektrisch, gehandicapt). Hiermee voorkom je ongelukken, bewaak je het overzicht en hebben mensen de rust om afval in de afvalbak te gooien.

- ✓ Leg remdrempels aan bij de in- en uitrit van de drive-in en bij de uitgang van het terrein. Dit levert niet alleen verkeersveiligheid op, maar zorgt ook voor een afremmoment waarop bezoekers hun afval vanuit de auto makkelijker weg kunnen gooien. Een terreinbak met toetervorm voor de remdrempel is daarvoor zeer geschikt.

- ✓ Plaats hekken rondom het terrein, indien er op nachtelijke uren overlast is van bepaalde criminele activiteiten. Hiermee sluit je het af voor onbevoegden en ga je verwaaiing van afval tegen.

Maatregelen beleving en veiligheid

- ✓ Zorg voor overzichtelijk groen op en om het terrein. Door het groen niet te hoog te laten groeien en goed te onderhouden, blijft het terrein overzichtelijk en ontstaan er geen rommelige stukjes, die uitnodigen tot het weggooien van afval. Plaats ook geen groen dat tot laag op de grond groeit op het terrein, hier blijft vaak veel afval in hangen dat daar moeilijk uit te krijgen is. Een open en overzichtelijk terrein zorgt voor minder anonimiteit, criminele activiteiten en verhoogt het veiligheidsgevoel.

- ✓ Plaats voldoende verlichting, zodat er geen donkere, anonieme hoekjes ontstaan op het terrein die uitnodigen tot het weggooien van afval.

- ✓ Plaats de terreinverlichting aan de grenzen/randen van het terrein in plaats van midden op het terrein, hierdoor is het terrein optisch groter en overzichtelijker. Dit leidt tot een betere schoonbeleving en veiligheidsgevoel. Ongewenste activiteiten nemen hierdoor af. Als er een minder anoniem en veiliger gevoel heerst, dan zijn mensen sneller geneigd afval in de bak te gooien.

Ondersteunende materialen

Ter versterking van de aanpak heeft NederlandSchoon een aantal materialen ontwikkeld, die ter ondersteuning van de aanpak kunnen worden ingezet. Het gaat dan om materialen die uitstralen dat de ondernemers schoon belangrijk vinden en dus 'Supporter van Schoon' zijn. Dit komt dan ook terug op de uitingen die herkenbaar zijn en een link hebben met de uitstraling van de afvalbak (stijl, kleurgebruik, Supporter van Schoon). Voor een overzicht van alle materialen kunt u terecht op onze webshop: <https://www.webshopschoon.nl/>

Praktische informatie

Wilt u gebruik maken van onze aanpak, neem dan contact op met NederlandSchoon, 070-3042080 of via info@nederlandschoon.nl.